

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ПРАВА, ЕКОНОМІКИ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра державно-правових дисциплін
Денне відділення

ДИПЛОМНА РОБОТА
магістра
на тему:
«Юридичні технології створення судового прецеденту»

Виконала:

студентка II курсу, спеціальності
262 «Правоохоронна діяльність»

Глоба А. С.

Науковий керівник:

д.ю.н., доцент

МАНЬКО Д. Г.

Рецензент:

д.ю.н., професор

КРИЖАНОВСЬКИЙ А. Ф.

Одеса – 2020

АНОТАЦІЯ

Глоба А. Юридичні технології створення судового прецеденту. – На правах рукопису.

Дипломна робота магістра, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність», Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2020 рік.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню особливостей юридичних технологій створення судового прецеденту та встановлення його місця у системі джерел права.

Підкреслюючи актуальність обраної теми дослідження, слід зазначити, що незалежність судової влади її ефективне функціонування, виступає фундаментальною засадою втілення у життя принципу верховенства права. Суд стає реальним показником правового розвитку, стабілізуючим елементом забезпечення балансу інтересів між іншими гілками державної влади. Зазначені фактори вказують на необхідність більш ретельного дослідження питань пов'язаних із технологіями створення судових актів.

У зазначеному аспекті було проаналізовано види джерел права у формально-юридичному розумінні, виділено підстави щодо характеристики особливостей судового прецеденту як домінуючого джерела права у сім'ї Загального права. Дослідження природи окремих видів юридичної діяльності надало можливість встановити, що судовий прецедент є однією з форм зовнішнього виразу результатів такої діяльності, як у правотворчому так і правозастосовному контекстах.

Під час розкриття предмету дослідження, особлива увага була приділена дослідженню сучасного рівня розуміння поняття «юридична технологія» у загальнотеоретичній юриспруденції.

На основі відпрацьованого теоретичного та нормативно-правового матеріалу, досліджених емпіричних джерел, було встановлено та розкрито юридичні технології проектування судового рішення, юридичні технології формулювання композиції судового рішення. Виділено обов'язкові критерії якості судового рішення.

Під час аналізу соціальної ролі судового прецеденту, було встановлено особливості співвідношення судової практики та судового прецеденту.

Ключові слова: право, правовий розвиток, формально-юридичні джерела права, судовий прецедент, юридичні технології.

SUMMARY

Globa A. Legal technologies of creating court precedent. – On the rights of the manuscript.

Master's thesis, specialty 262 "Law Enforcement activity", International Humanitarian University, Odessa, 2020.

The master's thesis is devoted to the study of the peculiarities of legal technologies of creating court precedent and establishing its place in the system of sources of law.

Emphasizing the relevance of the chosen research topic, it should be noted that the independence of the judiciary, its effective functioning, is a fundamental principle of implementation of the rule of law. The court becomes a real indicator of legal development, a stabilizing element of ensuring the balance of interests between other branches of government. These factors indicate the need for a more thorough study of issues related to the technology of creating judicial acts.

In this aspect, the types of sources of law in the formal-legal sense were analyzed, the grounds for characterizing the features of judicial precedent as the dominant source of law in the family of Common Law were identified. The study of the nature of certain types of legal activity provided an opportunity to establish that judicial precedent is one of the forms of external expression of the results of such activities, both in law-making and law-enforcement contexts.

During the disclosure of the subject of research, special attention was paid to the study of the current level of understanding of the concept of "legal technology" in general theoretical jurisprudence.

On the basis of the developed theoretical and normative-legal material, researched empirical sources, legal technologies of design of the court decision, legal technologies of formulation of the composition of the court decision were established and revealed. Mandatory quality criteria for the court decision are highlighted.

During the analysis of the social role of judicial precedent, the peculiarities of the relationship between judicial practice and judicial precedent were established.

Key words: law, legal development, formal-legal sources of law, court precedent, legal technologies.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ У СИСТЕМІ ДЖЕРЕЛ ПРАВА.....	7
1.1. Види джерел права у формально-юридичному розумінні.....	7
1.2. Судовий прецедент як особлива форма зовнішнього виразу результатів юридичної діяльності.....	25
РОЗДІЛ 2. ЮРИДИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ СТВОРЕННЯ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ.....	35
2.1. Юридична техніка і технології у сучасній юриспруденції.....	35
2.2. Юридичні технології проектування судового рішення	46
2.3. Юридичні технології формулювання композиції судового рішення.....	57
2.4. Обов'язкові критерії якості судового рішення.....	69
РОЗДІЛ 3. РОЛЬ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ У ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	81
3.1. Значення та особливості співвідношення судової практики та судового прецеденту.....	81
ВИСНОВКИ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса : Фенікс, 2012. 492 с.
2. Алаїс С. І. Проблема праворозуміння в основних школах права : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень» / С. І. Алаїс. К., 2003. 20 с.
3. Анакіна Т. М. Судовий прецедент у праві Європейського Союзу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Т. М. Анакіна ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2008. 231 с.
4. Аракелян М. Р. Правозахисна діяльність адвокатури: теоретико правовий ракурс : монографія. Одеса : Фенікс, 2018. 386 с.
5. Баранов В. М. Предисловие. *Проблемы юридической техники* : сб. ст./ под ред. В. М. Баранова. Н. Новгород, 2000. С. 16-18.
6. Берман Г. Дж. Вера и закон: примерение права и религии. Пер. с англ. Д. Шабельникова и М. Тименчика. М. : Ad Marginem, 1999. 431 с.
7. Васьковский Е.В. Учебник гражданского процесса. М.: Зерцало, 2003. 464 с.
8. Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень. URL: [https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE\(2008\)OP11&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=FEF2E0&BackColorIntranet=FEF2E0&BackColorLogged=c3c3c3](https://wcd.coe.int/wcd/ViewDoc.jsp?Ref=CCJE(2008)OP11&Language=lanEnglish&Ver=original&Site=COE&BackColorInternet=FEF2E0&BackColorIntranet=FEF2E0&BackColorLogged=c3c3c3)
9. Гловюк І. В. Юридична доктрина як джерело права. *Правова держава очима молодих дослідників : матеріали 5-ї звітної щорічної студентської наукової конференції*, Одеса, 25 квітня 2002 р. Одеса : Юрид. літ., 2002. С. 16-20.

10. Гринюк Р. Ф. Правотворчість у сучасній Україні: від пострадянської до правової держави. *Держава і право : Зб. наук. праць : Юрид. і політ. науки*. Вип. 21. 2003. С. 32-39.
11. Гук П.А. Судебный прецедент как источник права: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.01 / П.А. Гук Саратов, 2002. 205 с.
12. Гусарев С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (основи юридичної діяльності) : навч. посіб. К.: Знання, 2005. 655 с.
13. Давид Р., Жоффре-Спинози К. Основные правовые системы современности [пер. с франц.] / Давид Р., Жоффре-Спинози К. ; Пер. : Туманов В.А. М. : Международные отношения, 1997. 400 с.
14. Дашковська О. Судовий прецедент і судова практика як джерела права. *Вісник Академії правових наук України*. Х., 2011. № 1. С. 34-41.
15. Демченко Г.В. Судебный прецедент. *Журнал Министерства Юстиции*. 1903. № 3. С. 79-142.
16. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, IDT)». URL: <http://www.ukrbook.net/biblzak.html>
17. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
18. Загайнова С.К. Судебный прецедент: проблемы правоприменения. / За общей ред. В.В. Яркова М.: Издательство НОРМА, 2002. 176 с.
19. Закон України «Про доступ до судових рішень» від 22 грудня 2005 року № 3262-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3262-15>
20. Закон України «Про Конституційний суд України» від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/422/96-вр>
21. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>
22. Зейкан Я. П. Адвокатська техніка: методика підготовки прямого допиту і вступної промови. Х.: Фактор, 2016. 160 с.

23. Зміївська С. С. Судова практика як джерело формування й розвитку права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 14(1). С. 27-28.
24. Кацавець Р. С. Судові промови державного обвинувача та адвоката-захисника у кримінальному судочинстві України: правові, етичні, логічні та мовні аспекти : монографія. К.: ЦУЛ, 2014. 216 с.
25. Колодій А. М. Принципи права України. К. : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
26. Конституция; Закон; Подзаконный акт / Авт. кол. : И. В. Котелевская, М. А. Митюков, А. В. Мицкевич и др. ; Отв. ред. Ю. А. Тихомиров ; Ин-т зак-ства и сравнит. правоведения при Правительстве РФ. М. : Юрид. лит., 1994. 135 с.
27. Конституційне законодавство України : Законодавчі акти, коментар, офіційне тлумачення / Упоряд. С. В. Лінецький и др. К. : Атіка, 2000. 896 с.
28. Конституційний Суд України: Рішення. Висновки. 19972001 / Відповід. редакт. кандидат юрид. наук П.Б. Євграфов. К.: Юрінком Інтер, 2001. 512 с.
29. Конституція України : Закон від 28 червня 1996 р. № 254л/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%>
30. Копійка В. В. Європейський Союз: заснування і етапи становлення. К. : Вид. дім «Ін Юре», 2001. 448 с.
31. Коростелкина О.Н. Судебная практика и судебный прецедент в системе источников российского права: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.01 / Коростелкина О.Н. М., 2005. 192 с.
32. Красницька А. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування : посібник. 2-ге вид., доповн. і переробл. К.: Парламентське вид-во, 2006. 537 с.
33. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

34. Кросс Р. Прецедент в английском праве / Р. Кросс ; пер. с англ. Т. В. Апаровой ; под общ. ред. Ф. М. Решетникова. М. : Юрид. лит., 1985. 238 с.
35. Куйбіда Р., Сироїд О. Посібник із написання су дових рішень. К.: «Дрім Арт», 2013. 224 с.
36. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти). К. : ІДіП ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
37. Луць Л. А. Сучасні правові системи світу : навч. посіб. Л. : Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2003. 234 с.
38. Малишев Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії (теоретико-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Б. В. Малишев ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2002. 229 с.
39. Манько Д. Г. Особливості методології юридичної техніки й технології. *Розвиток методології сучасної юриспруденції* : III міжнар. наук. конфер. пам'яті професора О. В. Сурилова (м. Одеса, 12 квітня 2013 р.) / відп. ред. Ю. М. Оборотов; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2013. С. 124-127.
40. Манько Д. Г. Юридична техніка й технології : курс лекцій. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 191 с.
41. Марченко А. Поняття судового прецеденту та його місце у правовій системі України. *Митна справа*. 2013. - № 5(2.1). - С. 26-32.
42. Марченко М. Н. Особенности нормативно-правового договора как источника права. *Вестн. Моск. ун-та. Сер. 11. Право*. 2004. № 1. С. 3-15.
43. Матвеева Л. Г. Юридична природа та місце офіційних інтерпретаційних актів у правовій системі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Х., 2005. 276 с.
44. Миронова Г.А. Методологічні засади праворозуміння. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2005. № 1. С. 18-25.
45. Мова української юриспруденції : навч. посіб. / В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. Харків : Право, 2020. 330 с.

46. Музиченко П. П. Правова практика як об'єкт історико-правового дослідження: проблеми теорії і методології. *Наук. пр. Одес. нац. юрид. акад.* 2004. Т. 3. С. 94-101.
47. Написання судових рішень. Посібник для суддів/ Рональд Хофер, Ніл Нетесайм. – К.: Проект USAID «Україна: верховенство права». 250 с.
48. Пархоменко Н. М. Джерела права: теоретико-методологічні засади: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Н.М. Пархоменко ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. К., 2009. 32 с.
49. Пархоменко Н. М. До з'ясування змісту принципу „верховенство права” та „верховенство закону” щодо системи джерел права. *Право ; Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право.* Ужгород : Поліграфцентр «ЛІРА», 2007. Вип. 8. С. 62-66.
50. Погребна Л. Діловодство, яким воно повинно бути. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Фактор, 2008. 416 с.
51. Порівняльне правознавство : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2011. 272 с.
52. Посібник з написання судових рішень у цивільному і кримінальному судочинстві. К.: Ваіте, 2016. 206 с.
53. ¹Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень від 25 травня 2006 року № 740. URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/740-2006>
54. Правова доктрина України : у 5 т. Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. Х., 2013. 976 с.
55. Правове письмо / В. А. Ватрас, Д. А. Монастирський, В. Г. Рогожа та ін.; за ред. Р. О. Стефанчука. К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. 147 с.
56. Правовий звичай як джерело українського права IX-XIX ст. / Відп. ред. І.Б. Усенко. К. : Наук. думка, 2006. 280 с.

57. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>

58. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних з визнанням недійсними актів державних чи інших органів Вищий арбітражний суд; Роз'яснення від 26.01.2000 № 02-5/35. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v5_35800-00#Text

59. Про судові рішення у цивільній справі. Постанова Верховного суду України від 18.12.2009 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-09#Text>

60. Проблеми сучасної конституціоналістики : навч. посіб. / М. П. Орзіх, М. В. Афанасьєва, В. Р. Барський [та ін.] ; за ред. М. П. Орзіха. К. : Юрінком Інтер, 2011. 272 с.

61. Пункт 31 Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Делькорт проти Бельгії» від 17 січня 1970 р. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57467>.

62. Радейко Р. І. Теоретико-правові засади формалізації права : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2015. 22 с.

63. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої статті 120, частини шостої статті 234, частини третьої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України (справа про розгляд судом окремих постанов слідчого і прокурора) від 30 січня 2003 року. *Офіційний вісник України*. 2003. № 6. С. 103. Ст. 245.

64. Святоцький О. Д., Михеєнко М. М. Адвокатура України : навч. посіб. Київ : Ін Юре, 1997. 224 с.

65. Селиванов А. А. Вопросы теории конституционного правосудия в Украине: актуальные вопросы современного развития конституционного правосудия. Киев : Логос, 2010. 272 с.

66. Селіванов В. Співвідношення права і закону. *Вісн. Акад. правових наук України* : Зб. наук. праць. 2004 № 3 (38). С. 15-24.
67. Серета О. О. Процедурні норми в нормативно-правових актах України. *Держава і право*. 2002. № 32. С. 46-52.
68. Скакун О.Ф. Судова правотворчість у країнах континентальної Європи. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2001. Випуск 1. С. 124-136.
69. Словарь терминов по теории государства и права : учеб. пособие / рук. авт. кол. Н. И. Панов. Харьков : Основа, 1997. 180 с.
70. Словник української мови: в 11 т. / ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 4: І-М / ред. А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, П. П. Доценко. К.: Наукова думка, 1973. 840 с.
71. Співробітництво між Україною та Радою Європи. Постійне представництво України при Раді Європи. 2012. URL: <http://coe.mfa.gov.ua/ua/ukraine-coe/cooperation>
72. Спільний висновок Венеціанської комісії і Директорату з питань правосуддя та людської гідності Генерального директорату з прав людини та правових питань Ради Європи щодо проекту Закону України «Про внесення змін до Закону «Про судоустрій і статус суддів» від 18 жовтня 2011 р. URL: [http://www.venice.coe.int//docs/2011/CDL-AD\(2011\)033-e.pdf](http://www.venice.coe.int//docs/2011/CDL-AD(2011)033-e.pdf)
73. Ставицька О. Норма права в системі чинників регулювання соціальних конфліктів. *Право України*. 2001. № 10. С. 13-15.
74. Статут Міжнародного суду ООН від 26.06.1945 // Офіційний сайт Верховної Ради України URL : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_010
75. Тихий В. В. Правова реформа і юридична природа актів тлумачення законодавства. *Судова реформа в Україні: проблеми і перспективи* : матеріали наук.-практ. конф., 18-19 квіт. 2002 р., м. Харків. К., 2002. С. 28-

76. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2015. 208 с.

77. Хашматулла Бехруз. Основы цивилизационного подхода в сравнительном правоведении. Одесса : Феникс, 2007. 64 с.

78. Хорошковська Д.Ю. Роль судової практики в системі джерел права України: теоретико–правове дослідження: дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.01. К., 2006. 194 с.

79. Христова Г. О. Юридична природа актів Конституційного Суду України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Христова Ганна Олександрівна; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2004. 225 с.

80. Цивільний процесуальний кодекс України. Кодекс, Закон від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

81. Шевчук С. В. Основы конституційної юриспруденції. К. : Укр. центр правн. студій, 2001. 302 с.

82. Шевчук С. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 3-є. К. : Реферат, 2010. 848 с.

83. Шевчук С.В Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні / С.В. Шевчук. К. : Реферат, 2007. 640 с.

84. Юридична аргументація: логічні дослідження : колективна монографія / О. М. Юркевич, В. Д. Титов, С. В. Куцепал та ін.; за заг. ред. О. М. Юркевич. Х., 2012. 344 с.

85. Rex v. Sussex Justices, 1, King's Bench Reports, 256, at 259 (1924). URL: <https://www.savannahlawschool.org/wp-content/uploads/volume4number1-article05.pdf>